

AZ ÚT VÉGE

Ez Izland!

Izland különleges helyet foglal el utazásaim sorában. Egyrészt itt szálltam le először repülőgéppel (fől meg Bécsben), 1970-ben, 16 évesen, úton Amerikába, az itteni tájat láttam először a levegőből. Máig emlékszem a barna-zöld vulkáni tájra, a színes tetejű házakra. Lábam az izlandi földet nem érintette, de akkoriban még remény se nagyon volt arra, hogy valaha is fogja.

A 70-es években a magunkfajta számára Izlandra eljutni már-már egyenértékű volt a holdutazással. Magyar akkortájt csak véletlenül keveredhetett oda; mondjuk, a Fradit valamelyik kupában összesorsolták egy izlandi csapattal, melyet persze illet 8–10 góllal kitömní. Amikor aztán egy norvég barátom diái nyomán, 1976-ban megfogant bennem az utazás ötlete, még három évet kellett kiböjtölnöm, mire újra engedélyt és valutát kaphattam nyugati utazásra. (Bizony, fiatal barátaim, háromévente egyszer! Nem ám csak úgy, hogy amikor kedvünk szottyán.) A lehetetlen küldetés csak ekkor kezdődött. Vízumszerezés a norvég barát segítségével (oszlói izlandi követségre be, vízumkérő lap levélben elküldve, én vissza, ő ismét a követségre), hajójegy megvétele egy másik norvég barát segítségével Bergenben,

dán, svéd, norvég vízum beszerzése itthon, külön engedély extra kaja (öt kiló fölött ez is kellett) kivételére (kérdés: mit szándékozik tenni a kivitt élelmiszerral? válasz: meg akarom enni! — nem viccelek), kiutazás repülővel, komppal Berlinen és Warnemündén át az első dán kikötőig, onnan autóstop Oslóig, izlandi vízum beütése a követségen, vonat Bergenbe, aztán végre a hajó fedélzetén. (Unják? Hát még én hogy untam.) Kikötés a Feröer-szigeteken, fél nap Tórshavnban (visszafelé három nap és végig eső — bonyolult, most nem magyarázom el, miért), aztán egy délutánon megláttam Izland partjait. A hajó menetrendje miatt csak egy hetem maradt az egyhónapos útból, amit Izlandon tölthettem, hogy jobb híján stoppal körbeszáguldjam a szigetet.

Egy hetet szántam rá 2013 augusztusában is, de menynyire más volt ez az egy hét, bérelt autóval, előre foglalt szállásokkal. Három útitársat nem volt nehéz találni, bár az indulás előtt kicsit rezgett a léc. Dóri azon a hajnalon esett be a kiotói földrajzi diákolimpiáról (ehhez képest elég jól bírta), délután kocsival irány Bécs, este indulás Nikivel. (Hogy milyen Nikivel? Laudával! Most éppen ezen a néven fut a légitársasága.) Érkezés valamivel

éjfél előtt, immár sötétben (ha bő egy hónappal előbb megyünk, még félig világos lett volna), félórás keresgélés a keflaviki reptér méretes parkolójában a kocsink után, úgy 8–10 fokban. Ez csak harminccal kevesebb, mint az itthoni volt. Imádtam. Sofőrünk Peti, ezeréves barátom, pár percig furcsállotta, hogy a Kia kézi sebváltós, annyira hozzászokott az automatához. Neki egyébként a kolléganőjét, Marcsit („anyánk helyett anyánk”) sikerült rávenni az útra, bár nem volt nehéz. Éjszaka a reykjavíki youth hostelben (79-ben még arra se telt, végig sátraztam), szürke reggel, szemerkélő esővel. Jó 500 kilométer várt ránk. De milyen lesz az út? Mármint az útviszonyok. Harmincnégy évvel ezelőtt az egész szigeten nagyjából 100 kilométer volt leaszfaltozva, az is csak a főváros környékén, a többi lávasalak, vagy még annál is rosszabb. Mára az egy- és kétszámjegyű utak (néhol még az alsóbbrendűek is) tökéletesen burkolva, sehol egy kátyú (4600 km!). Ezt meg hogy csinálják!? Időjárás ott is van. Hogy nincs forgalom? De van, bár tény, hogy nem az M7-es szintjén balatoni csúcsszezonban. Izlandon gyakorlatilag mindenkinek van autója, és turista is akad bőven. Csak Bécsből két gép indult (a mienken kívül az Austrian Airlines-é) egy órán belül. Az F jelzésű utakon viszont csak terepjáróval érdemes próbálkozni (a mienk nem az, sima bérautóval nem is szabad), pedig épp ezek az utak vezetnek a sziget belsejébe, a legvadabb vulkáni tájakra.

A sziget-kerülést kétféleképpen lehet megoldani. Az 1-es számú főúton vagy az óramutató járása szerinti irányba indulva, vagy ellenkezőleg, de teljesen mind-

Parti sziklák a Snæfellsnes-félszigeten

egy. Mi az előbbit választottuk, már csak azért is, mert így jönnek sorban a szállásaink. Első megállónk a *Hraunfossar-vízesés* (ez persze így tautológia, a *foss* – t.sz. *fossar* – vízesést jelent, a *hraun* pedig lávát; lesz még néhány ilyen). Ekkor még nem sejtettük, hogy utazásunk

jórészt vízeséstúra lesz, nem pedig vulkánkörút, de ebben is sok örömet leltünk. Egy lávamező lankás oldalában locsog lefelé a víz, sok ágbogra szakadozva, csekély magasságát szélességével kompenzálva. Mivel csapatunkban én vagyok az egyetlen, aki már járt a szigeten, büszkén, mintha csak én csináltam volna, megállok és imigyen szólva körbemutatok: ez Izland! Ettől kezdve, ha valami szépet láttunk, Peti meg-megszólt: ez Izland!? Innen csak kőhajításnyira zúg alá a *Barnafoss* (mely egyáltalán nem barna – a szó izlandi jelentése gyermek). Ehhez egy – ördög tudja, mikori – legenda fűződik. Egy a közelben lakó család karácsonykor istentiszteltre ment, otthon hagyván gyerekeiket, akiknek a szülők visszatérére nyomuk veszett. Illetve, nem veszett, hanem épp a zuhataghoz vezetett. A gyerekek nyilván lezuhantak a sziklaívról, amit anyjuk fájdalomában szétrombolt. Sebját, a vízesés gyártott másikat. Tervünk szerint megkerülnénk a *Snæfellsnes-félszigetet*, amiről azt tartják, ez Izland kicsiben, vagyis sok minden, ami az országra jellemző, itt előfordul. Ez erős túlzás, viszont csakugyan itt emelkedik 1448 méteres magasságba a Snæfellsjökull nevezetű, jégsapka borította vulkán, mely jó időben állítólag a légvonalban 120 km-re fekvő Reykjavíkból is látható. Most természetesen még öt kilométerről sem látható, térdig felhőben áll. Izlandon egyébként a légvonal mint olyan csak holmi léha kiszólás. Látsz valamit úgy 5–10 kilométerre, de 50-et kell megtenned, hogy oda is érj. Ennek az északnyugati fertálynak a partvonala egyébként is tagoltabb az átlagosnál, töméntelen öböl, fjord tarkítja, melyeket rendre meg kell kerülni.

Madársziklák is vannak a környéken. Mit nem adtam volna, ha közelebről látok több ezer lundát, vagy csak egyet, mely szokásához híven akár tucatnyi kis halat tart egyszerre a csőrében. Madár nincs, sziklák van, de azok legalább látványosak, és a tundra is virágozik. Talán még két-három hét, és a növények elalszanak jövő tavaszig. (Valójában nincs ám tundra, de annyi a kő és a talajok annyira terméketlenek, hogy olyan, mintha...)

A térkép feltűnően sok települést jelez. A valóságban azonban kiderül róluk, hogy szinte valamennyi csupán egy-egy farm.

Ahol több ház is akad egy csoportban, az már falu, a falu pedig nem lehet meg templom nélkül. Éjszakai szállásunk, *Siglufjörður* 1200 lakosával viszont már valódi város. 1940-ig csak a tengeren és egy lovakkal járható ösvényen volt megközelíthető, ennek ellenére lakossága a bőséges heringhalászat miatt több mint a duplája volt

a mainak. A hering azonban eltűnt a közeli vizekből, miként a lakosok többsége is. Az állam útépitésekkel igyekszik életben tartani kiüresedő településeit, ezért a közelmúltban két alagúttal is összekötötték a városkát a közeli településekkel.

Leghosszabb és a legtöbb látnivalót kínáló napunk következik, végre szép, napsütéses időben. *Akureyrir*, az ország második legnagyobb városát letudjuk egy szimpla áthajtással, inkább bálnákat szeretnénk látni. Erre a legalkalmasabb hely *Húsavík*, mely azzal is büszkélkedhet, hogy Izland első viking települése; 850 körül már lakták. Védett kikötőjéből felújított öreg halászhajók viszik a turistákat a nyílt vizekre, ahol nyaranta mintegy 60 eurónak megfelelő izlandi koronáért elvileg 11 bálnafaj egyedeit is megfigyelhetjük, néhányat gyakorlatilag garantáltan. Kettő sikerült: a hosszúsárnyú (más néven púpos) bálnákban mindig lehet bízni, de láttunk egy-két csukabálnát is. Izland egyike ama három nációnak (Norvégia és Japán mellett), mely a nemzetközi tiltás ellenére még mindig gyakorolja a bálnavadászat mesterségét. A hús zömét Japánba exportálják, a maradékot megetetik a turistákkal, hadd próbáljanak ki egy kis különlegességet. Izlandon egyébként, bár a halászat (és a kapcsolódó ágazatok) egyre kisebb szerepet tölt be a gazdaságban (de még mindig a GDP 27 százalékát adja), szinte minden családnak van valami köze a halhoz. Vagy úgy, hogy valamelyik családtag dolgozik hajón vagy feldolgozóüzemben, vagy úgy, hogy az ap-

Pszudokráter a Myvatn-tónál

ja, öregapja dolgozott hallal, enni meg mindenki eszi. Az ország gazdasági szerkezete alaposan átalakult. Itt a legmagasabb az egy főre jutó villamosenergia-termelés (főként vízerőművekből és persze a geotermikus energiából), az áramot pedig elsősorban a rendkívül energiaigényes alumíniumipar használja fel (nem mintha Izlandnak akár egy grammnyi bauxitja is lenne). A 90-es évektől ugrott meg a biotechnológiai ipar, a szoftverfejlesztés, a turizmus pedig az egekbe szökött. Manapság

évente mintegy másfél millió külföldi keresi fel a szigetet (ami a 332 ezres lakosszámmal viszonyítva óriási) és költ méregdrága mindennapi szükségleteire.

Ami e téren bennünket illet, alaposan beszájoltunk szalámiból, kolbászból, sajtból, de egyszer az is elfogy. Benzint, kenyeret csak-csak kell venni, aztán jöhetett a tészta, utazásunk második felének szinte mindennapi étke, levesek és egyebek formájában. Úgy a negyedik nap táján én lázadtam föl először, amikor a déli parton, *Vík* városka bisztróval kombinált benzinkútjánál ellenállhatatlan kényszert kezdtem érezni egy echte izlandi báránysültre. Lelki szemeim előtt ott lebegett az ártatlan kis jószág, aki jóformán még alig élt, de máris el kellett pusztulnia, hogy a tányérunkon végezze. Simán legyűrtem a lelki-furdalást meg a sültet is, isteni volt, úgyhogy két nappal később újabb kisbárányt kértünk asztalunkhoz. Még egy pohár sört is megengedtem magamnak, pedig az alkohol Izlandon igazi luxus. Az említett bárányért (körettel) pl. kerekítve 5500 Ft-nak megfelelő koronát fizettem, a sörért 2800-at. (Egy kiló kenyér kb. 1800 Ft.) Azt azért hozzátesszem, hogy a havi izlandi átlagbér meghaladja a félmillió koronát (1,3 millió Ft — ebből a közepes jövedelműek kb. 37 százalék jövedelemadót fizetnek). Az elmúlt évtizedekben volt itt már teljes és részleges alkoholtilalom, a sörárusítást pl. csak 1989 óta engedélyezik újra. Szupermarketekben azonban ne keressük, ott csak 2,25 százalékosat árulnak, az meg ugyebár nem sör, csak a neve. Van viszont állami (nemzeti?) italboltok (*Vínbúðin* — szó szerint borüzletek), ahol bármit megkaphatunk, persze horrorisztikus adókkal megpakolva. Ilyenekből viszont a hazánknál csak kissé nagyobb szigetországban mindössze 49 db van, 13 a fővárosban és környékén. A korlátozások oka egyszerű: az izlandiak a rövid téli nappalok során nagyon neki tudnak keseredni, ezért elég sokat ittak. Mindent összevetve, bár többféle szempont alapján készítek a világ legélhetőbb országainak listáját, Izland szinte mindegyiken az első tízben tanyázik.

A bálnalátás végül is megtörtént (habár nem nagy öröm, amikor kb. ötvenen egy emberként rohagászunk a hajó egyik oldaláról a másikra), s miközben fahéjas csigánkat majszolgattuk forró kakaóval (ez a cég specialitása) és visszafelé csorogtunk a kikötőbe, az járt a fejemben, hogyan fér bele a maradék délutánba még négy kihagyhatatlan látnivaló. A *Myvatn-tó* gyönyörű szabályos pszeudokrátéréivel szinte egyedülálló. A kráterek azért „pszeudo”-k, mert nem kitöréssel, vagy vulkáni eredetű robbanással keletkeztek, bár kétségkívül krátereszerű alakzatok. Maga a tó nagyjából 2300 éve keletkezett, egy nála is nagyobb tó helyén egy hasadékkitörés következtében. Az történt, hogy amikor a forró láva a vizenyős területre ért, az alatta keletkezett

Dimmuborgir lávaalakzatai

gőz robbanásszerű folyamat során törte át a lavát, és a kiszóródott törmelék gyűrűszerűen lerakódott a jókora kipukkanó buborékok nyomán. A tó keleti partján a *Dimmuborgir* („sötét városok”) nevű sziklacsoport is az akkori idők terméke. Napjainkban jó pár felszakadt lávabarlang és bizarr sziklaalakzat őrzi e nem is túl régi esemény emlékét. Ha csak messziről is, de végre vulkánt is látunk. Ez a kb. 1 kilométer átmérőjű *Hverfjall*. Úgynevezett freatomagmás (a magma és a víz találkozása nyomán létrejövő robbanásos kitörés) működés eredménye, voltaképpen egy szépen fejlett tufagyűrű. Az Izlandra látogatók, azt hiszem, úgy képzelik, hogy lépten-nyomon vulkánokba ütközik a tekintetük, végtére is a sziget vulkáni működések szülőtte. Hát nem! Ilyen látvány csak azoknak a szerencséseknek adatik meg, akik terepjáróval, a nagyon elszántak és ráérők pedig gyalogosan behatolnak a sziget belsejébe. Nekünk pedig se terepjárónk, se elég időnk, se elszántságunk nem volt.

Innen csak egy ugrás Izland egyik történelmi nevezetessége, a *Goðafoss*, vagyis az istenek vízesése. Egy gleccserről táplálkozik és bár csak 12 méter magas, nagyjából 30 méteres szélessége igen látványossá teszi. Úgy 1000 körül egyik, amúgy pogány papjuk, egyben törzsfőjük, úgy határozott, hogy honfitársainak fel kell venniük a kereszténységet, ezért a pogány viking istenek szobrait lehajította ezen a vízesésen.

A nap már erősen közelít a horizonthoz, mire elérjük a *Hverir* geotermális vidéket. Még szerencse, hogy itt majdnem minden színes, vagy legalábbis vörösbarna. Süvítő

gázkiáramlások, rotyogó iszapfortyogók, kellemesen büdös fumarólák között bóklászhatunk, s bár nem egy Yellowstone, bemelegítésnek feltétlenül jó a geotermális jelenségek világába.

Ha nem lennénk ennyire északon, s nem lenne ilyen sokáig világos, már semmit sem látnánk Izland legnagyobb vízeséséből, az elég pocsék úton megközelíthető *Dettifoss*-ból. (Így még éppen valamit.) Ez már tényleg Niagarával (legalábbis annak amerikai részével) vetekedő zuhatag a maga 45 méteres magasságával, bár vízhozama meg sem közelíti. És persze itt nincsenek motelek ezerszám, se borzalmas ajándékboltok, szörnyűséges esti kivilágítás; minden natúr. A Vatnajökull jégmezőből táplálkozik, és mint minden olvadékvíz, ez is piszkosszürke színű. Egy patak képében folytatja útját, mely egész csinos kis kanyont vájt magának a kőzetekben.

Már csak a szállásunkig kell eljutnunk. Fogytán a benzin, tankolni kéne. Az izlandi benzinkutak nagy többsége önkiszolgáló, de teljesen. Ember sehol. Találunk egy kutat, nem tudjuk működésre bírni, ezért még potyára autózunk vagy húsz kilométert a következőig, aztán vissza egy iszonyatos bekötőútra. Éjfél elmúlt, mire *Húsey*-be, a szállásunkhoz érkeztünk. Nos, *Húsey* nem város, nem falu, csupán egy farm, mely nagyjából két-három épületből áll. Hallózunk, zörgetünk, kopogtatunk, mire úgy tíz perc után előkerül a háziasszony és némileg bosszúsán ránk pirít a kései érkezés miatt, aztán áttelepíti a helyünkre befészkelte kis társaságot.

Reggel, távoztukban lovas turistákat látunk (a lovagoltatás a ház egyik specialitása), no meg a távolban lus-

A Svartifoss-vízesés

tán heverésző fókákat, de hogy milyen fajtát, azt nem sikerült kideríteni. Lovat sokhelyütt látni Izlandon, legtöbbször magukra hagyva legelnek. Jobb, ha tőlem tudják meg: az izlandi póni valójában nem póni, hanem

kistermetű ló. Ha már elkeveredtünk a keleti partvidékre, elcsábítom társaimat *Seyðisfjörðurba*. Ide érkeztem hajóval 79 nyarán. Ugyanannak a feröeri társaságnak, a Smyril Line-nak a hajója hetente egyszer még ma is jár, igaz, már csak Feröerről és Dániából. Bár a hely régóta lakott, város(ka)ként csak a XIX. század közepe óta tartják számon, amikor norvég halászok elkezdtek faházakat építeni. Ezt aztán utódaik is folytatták, úgyhogy a nem egészen 700 fős településen sok szép régi faépület látható. Az élményt erősen mérsékli, hogy keményen fúj a szél és szakad az eső. Ez így is megy tovább estig, úgyhogy a mai napunknak lóttak. Nem is voltak nagy terveink, csupán eljutni Berunesig, ami szerintem nem is egy településnek, hanem egy hosztelnek a neve, a keleti parti fjordvidéken.

Szerencsére verőfényes napra virradtunk, hiszen mára ígérkezik utazásunk egyik fénypontja, a *Jökulsárlón* lagúna. 1979-ben éppen egy jó stoppot kaptam ki, vígan száguldottunk nyolcvannal a salakos úton, amikor megpillantottam. Állj, plíz! Akkor is csodás idő volt, leültem a vízpartra és vagy két órát bámultam a gleccsert, illetve a róla leváló kis jéghegyeket, amint szelíden lebegnek a vízen a tenger felé. *Teljesen egyedül voltam*, mármint emberileg, mert néhány sarki csér kemény támadásokat intézett ellenem, amikor a fészkeik felé merészkedtem. Persze, mit tudtam én, hol a fészkek, ők viszont tudták és kőkeményen védtek. Szóval, egyedül voltam. A civilizációra csupán a lagúna vizét levezető patakon átívelő, kissé az Erzsébetre hajazó függőhíd emlékeztetett. Most? Mint a búcsúban. Minimum száz autó parkolt a környéken, kávézó, ajándékbolt, motorcsónaktúrák, mi egymás. A Breiðamerkurjökull gleccser, a hatalmas Vatnajökull jégmező egyik nyúlványa ereszkedik itt alá, s amint hátrált, maga előtt hagyta önnön mélyedésében ezt a csupán 60 éve létező, de egyre növekvő tavat, melybe fölösleges jégtömegét bocsátja. A kék-fehér jeget szürke-fekete foltok, sávok tarkítják; vulkáni törmeléklerakódás nyomai. Ezeket közelebbről is megszemlélhetjük, ugyanis a tengerparton százával hevernek a folyócska által kihurcolt, és az árapály által oda-vissza terelgetett, akár kredenc nagyságúnak is megmaradt jéghegyek. Innen csak macskaugrás a szintén jégtömbökkel tarkított *Fjallsárlón* gleccsertő, mely bár társánál jóval kisebb, ám nem kevésbé látványos, viszont nincs lefolyása. Ha jó az idő, az útról is látszik Izland legmagasabb hegye, az Öraefajökull (2110 m), mely valójában egy jéggel borított rétegvulkán, ami aktívnak tekinthető, hiszen még a XVIII. században is kitört, és alighanem még fog is. A helyzet az, hogy Izland vulkánjainak egy része jégtakarók alatt pihen, ha éppen pihen. Ez viszont azzal jár, hogy kitörésükkor rengeteg jeget olvasztanak meg,

Ezt látni a Seljalandsfoss vízfüggönye mögül

és az olvadékvíz áradatként tör utat, többnyire délnek. Ilyenkor mindet visz – utat, hidat, és persze tömördek törmeléket, amit a parton szépe lerak. Ezt a jelenséget nevezik *jökulhlaupnak* (kb. gleccserfutás), a létrejött olvadékvíz-síkságot pedig *sandurnak* (szó szerint homok, pedig dehogyan az). Láttam egy filmet a szintén jég alatti Grímsvötn vulkán 1996-os kitöréséről és következményeiről és megállapítottam, milyen szerencse, hogy az izlandiaknak volt elég eszük lakóhelyileg távol maradni ettől a partszakasztól. Ezt nevezik Skeiðarásandurnak, mely 1300 négyzetkilométeren terül el a Vatnajökull jégmező és a tenger között. És igen, valamivel nyugatabbra láttunk valamennyit a hírhedt *Eyjafjallajökullból* is, mely 2010-es kitörésével annyi bosszúságot okozott a fél világ légiforgalmának. Az izlandi farmereknek is, hiszen a hamuhullás, mely csak aránylag kis területet érintett, megzavarta a legeltetést. Emberéletben nem esett kár.

A *Vatnajökull Nemzeti Parkba*, annak is a korábban önálló *Skaftafell* nevű részébe épp csak beugrunk (pedig itt napokat el lehetne túrázgatni és sokan meg is teszik), hogy röpké pillantást vessünk az egyik legérdekesebb izlandi vízesésre, a *Svartifossra*. Különlegességét az adja, hogy bazaltorgonák fölött-előtt zúdul le, úgyhogy az élmény 2 az 1-ben. A közelben látható néhány jellegzetes tőzegház is. Régi korok emlékei, amikor a betelepülők, de még kései gazdálkodó utódaik is ilyenekben laktak.

Alapja kőtömbökből épült, a vázuk nyírfából (mert az volt, amíg ki nem vágták szinte az összeset), arra pakolták a jól szigetelő tőzeget.

És ha már farmok... Az éjszakát a *Giljur* farmon töltjük. Jellegtelen, majdhogynem csúf külső, viszont háromcsillagos hotelnek megfelelő szobák, reggeli, utána beszélgetés a gazdával, aki épp füvet aratott és bálázott egymaga, spéci gépek segítségével. Ha Izlandon hatalmas gurigákat látnak kék, fehér vagy fekete műanyagba csomagolva, az fű, vagyis hát széna. A farmon hétszáz birkát tartanak, most fönns legelnek a domboldalakon. Húsból, tejtermékből az ország önellátó, de megterem némi krumpli, répa, káposzta is, a melegházi paradicsom, uborka, sőt trópusi gyümölcsök inkább csak kuriózumok. A hűvös klíma, a rövid tenyészidőszak és a pocsek talajok miatt ringó gabonátáblákat ne várjunk.

A közelbe ereszkedik alá a Myrdalsjökull jégmező egyik nyúlványa, a *Sólheimajökull* nevű gleccser. Csaknem a szájába lehet hajtani kocsival. A vak is láthatja, hogy erősen visszavonulóban van. Mellesleg rettentő koszos. Az ember már javában a jégen lépked, de alig veszi észre, olyan vastag rajta a törmelék. Egy fiatal srác félmeztelenül (felül) éppen lépcsőket vág a jégbe (lehetett vagy 15–16 fok, viszont pazar napsütés), hogy megkönnyítse a rövidesen érkező gleccsertúrázók dolgát. Aztán jöhet a napi vízesésadag: előbb a 60 méter magas *Skógafoss* az asznapra rendelt szivárványokkal, aztán a hasonló magasságú *Seljalandsfoss*, mely azzal örvendeztet meg látogatóit, hogy a lezúduló vízfüggöny mögé lehet kerülni és egy kis barlang védelméből bámulni.

Az árnesi hosztelben a recepciós srác azal fogad, hogy ma éjszaka, ha szerencsénk lesz, *esetleg* láthatunk északi fényt. Nagyon csábító, de az ágy is. Majd ébresszettek fel. Nekünk jött be. Akik fennmaradtak, semmit sem láttak. Úgy tűnik tehát, a sarki fény most már kimarad az életemből. Sebaj, kimaradt más is.

Reggel, kifelé menet viszont látjuk a 1491 méter magas *Heklát*, Izland ikonikus vulkánját. Nem túl közletről, ráadásul ellenfényben, de a „mienk”. A sziget legaktívabb tűzhányója, utoljára 2000-ben mutatott életjelenségeket. Különlegessége, hogy a legtöbb izlandi vulkánnal ellentétben nem bazaltos, hanem andezites lávát produkál.

Tekintettel a verőfényes izlandi nyárra, kigurulunk a tengerpartra, a szebb napokat is látott *Eyrbakk* falucskába, mely kiváló fekvése miatt évszázadokon át Dél-Izland legfontosabb kereskedelmi és halászkikötője volt. Most már nem az. Békés, csendes, szép színes faházakkal. Az egyik kertben öregúr napozik félmeztelenül. Alighanem

pokoli melege lehet a 16–17 fokban. Az újabb báránysülttel kecsegtető étterem még zárva, úgyhogy elugrunk a közeli *Kerið* krátertóhoz. Annak idején stoppal mentem erre felé, fogalmam se volt a létezéséről, amikor a sofőröm leterít egy pocsek mellékútra és azt mondta: most mutatok neked valami nagyon izlandit. Ez volt a *Kerið*, melynél akkor természetesen a kutya sem járt rajtunk kívül. Ránézésre maarkráternek tűnik, vagyis olyanak, ami gőz- és gázrobbanással jött létre, ám kiderítették, hogy igazi, salakkúp jellegű vulkán maradványa, mely a magma kiürülése után beroskadt. Mindez kb. 3000 éve történt. Nem egy óriás, legnagyobb átmérője 270 méter körüli, viszont nagyon látványos. Mivel magánterületen van, belépődíjat is szednek, úgy rémlik, 2 eurót. Talán ez az egyetlen természeti látványosság Izlandon, aminek megtekintéséért fizetni kell. Viszont megéri.

Izland nem volna az igazi a gejzírvidék nélkül. Már a terület megközelítésekor sejtjük, hogy nagy buli lesz. 1979-ben, amikor még csak vacak földút vezetett be ide, a

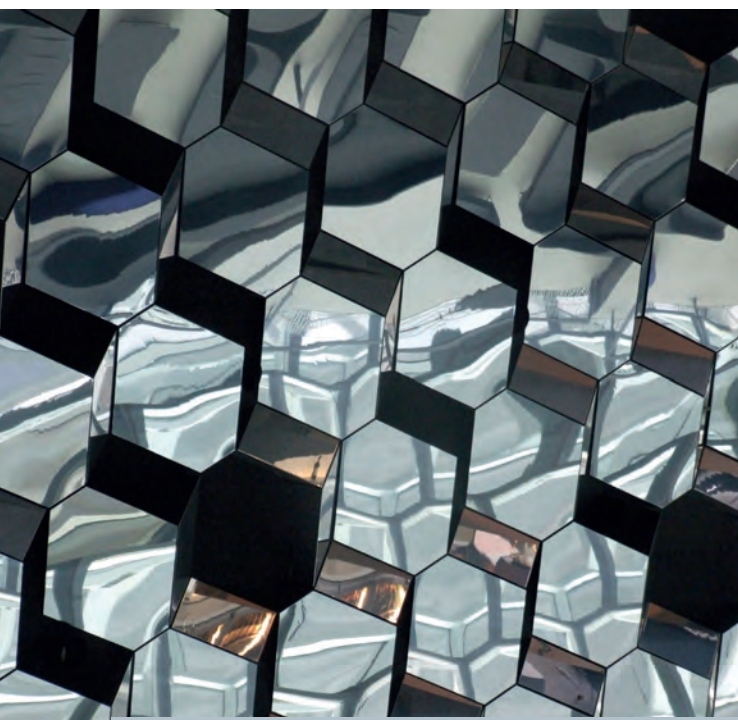

Jégfantázia – Jökulsárlón

sziget belsejébe, talán tucatnyian álltuk körbe az egyetlen, rendszeresen, 5–10 percenként 20–30 méter magasra kilövő gejzirt, a *Strokkurt*. Mostanra ez a szám minimum meghúszszorozódott, ráadásul az idő is kiváló. A nagy testvér, minden gejzírek névadója, a *Geysir* azonban ellustult és rendkívül rapszodikus működésű. Időnként összeszedi magát, manapság átlagosan napi háromszor hajlandó kilövellni. A közeli *Gullfoss* vízeséshez annak idején valami tíz kilométert gyalogoltam (odafelé), amivel csupán azt próbálom újra érzékeltetni, mekkorát változott a turizmus Izlandon. Százak özönlenek percenként a szurdokhoz, melybe a *Hvítá* folyó aláveti magát, pontosabban előbb ugrik egy kicsit, majd belezúdul abba a kanyonfélébe, amit saját magának vájt ki.

A *Pingvellir Nemzeti Park* két okból is nevezetes. Egyrészt, mert Izland ősi telepesei itt alapították 930-ban a világ első parlamentjét. Volt itt akkoriban egy szikla (mára eltüntette az erózió), és a három évre választott törvénymondó itt hirdette ki az új törvényeket, ámbár bárki szólhatott, sőt beleszólhatott. A szikla helyét hatalmas zászló jelzi. A hely egyben geológiai kuriózum is. Talán ez az egyetlen hely a Földön, ahol szárazföldön látható két litoszféralemez, az amerikai és az eurázsiai határa. A kettő távolodását rendszeresen mérik is (nagyjából évi 20 milliméter).

Újra Reykjavík! A meteorológia a szikrázó nap után pocsék időt ígért, ami be is jött. Konkrétan esett. Városnézés immár kísérővel, Elísával, aki egy évet töl-

Üvegfantázia – Harpa, Reykjavík
A SZERZŐ FELVÉTELEI

tött a budapesti Fazekas gimnáziumban, de hogy miért, fogalmam sincs. Magyarul ugyanis nem tud, csak angolul, meg persze izlandiul meg. Ez utóbbitől rögvest le is vizsgáztatjuk a *Höfði* háznál, a korábbi francia konzulátus faépületénél, ahol 1986-ban Gorbacsov és Reagan találkoztak. A vizsga abból áll, hogy felolvass néhány sort arról a kőtábláról, amit a nevezetes esemény emlékére állítottak. Ekkor döbbszünk rá igazán, hogy az izlandi szavak kiejtésének borzalmi messze túltesznek várakozásainkon. A skandináv nyelvek közül az izlandi a leggarchaikusabb, ami érthető a hosszú elszigeteltség

után. Viszont minden izlandi beszél angolul. Ezt nem úgy mértem le, hogy mind a 332 500 izlandival beszélgettem. Viszont beszélte az angolt a farmer, az isten háta mögötti benzinkút kis boltjának eladója, bárki, aki az utunkba akadt.

Reykjavík színes kisvárosként élt az emlékeimben, s noha az elmúlt évtizedekben se vált nyüzsgő metropolisszá, rengeteget fejlődött. A színes kis faházaktól tisztas távolságban felhúztak jó pár modern épületet, sok az absztrakt köztéri szobor, az utcákon nyüzsgőnek az emberek (mit nekik egy kis eső), még magyar szavakat is hallottunk. A központban emelkedik a 74,5 méter magas *Hallgrímskirkja*, az ország legnagyobb temploma, melynek tervezőjét 1937-ben azzal bízták meg, hogy olyan építményt alkosson, ami az ország természetét tükrözi. 1945-től 1986-ig készült, bár nekem már 1979-ben úgy tűnt, hogy kész van. Előtte áll *Leifur Eiríksson* (vagy ha úgy tetszik: Leif Erikson) szobra, az Egyesült Államok ajándéka. Azé a vikingé, aki nagy valószínűséggel, évszázadokkal Kolumbusz előtt, eljutott az amerikai kontinensre, és társaival *Vinland* néven települést is alapított. Hogy hol lehetett *Vinland*, máig viták tárgya. Amit viszont annak idején nem láttam, merthogy még nem is létezett, az a 2011-ben átadott *Harpa* nevű (amúgy hárfát jelent – csak nincs valami nyelvi rokonság?) csupa üveg koncert- és konferenciaközpont. Nekem tetszik, az izlandiak is szeretik.

A reménytelen időben még nekifutunk, hogy lássunk valamit a Reykjanes-félszigetből, de már annak is örültünk, ha úgy 20–50 métert láttunk az útból a ködben. Elkeveredünk egy kis geotermális vidékre, sok örömünk nincs benne a szakadó esőben, úgy-hogy svédasztalos ebéddel vigasztalódunk – izlandi viszonylatban – meglepően olcsón.

2013. augusztus 14-én, hajnalban leszálltunk Schwechaton. Itt kezdődött minden és itt is ér véget. Azóta nemhogy az országból, de Érd és Budapest környékéről se nagyon tettem ki a lábam. Nem dacos elhatározásból – egyszerűen így hozta a sors.

Mint ahogy azt is, hogy ez volt az utolsó írásom a *Természet Világában*. Egyetlen munkahelyen eltöltött 39 év és öt hónap után, amikor a szerkesztő visszavonul, talán megengedhető néhány búcsúszó. Mindegyelőtt köszönöm mindazon szerzőimnek, akikkel pályafutásom alatt munkakapcsolatba kerültem, hogy jó cikkekkel táplálták lapunkat és rám bízták írásaim gondozását. Jó volt veletek együtt dolgozni. És persze köszönöm cikkeim olvasóinak is a megtisztelő figyelmet és érdeklődést.

NÉMETH GÉZA